

РЕЦЕНЗИЯ

на
дисертация за присъждане на образователна и научна степен
“Доктор”
по научна специалност
“Изкуствознание и изобразителни изкуства”

Тема на дисертацията:
**ПРОУЧВАНЕ, АДАПТАЦИЯ И РЕАЛИЗАЦИЯ ЧРЕЗ СРЕДСТВАТА
НА РИСУНКТА НА КАРТИ ТАРО**

Автор:
Атанас Александров Атанасов

Рецензент:
проф. д. изк. Петер Кънчев Цанев
преподавател в катедра “Психология на изкуството, художествено
образование и общообразователни дисциплини”
факултет “Изящни изкуства”
Национална художествена академия, София

Предложеният дисертационен труд е с обем от 142 страници. Съдържанието е разпределено в 5 основни глави: уводна и заключителна част. Библиографията съдържа цитирани заглавия на български и чуждестранни автори.

Целите и задачите на изследването, заявени от автора, могат да бъдат резюмирани по следния начин:

1. Първата цел на изследването е картите Таро да бъдат проучени и анализирани не като езотиричен или културно-исторически

феномен, а като специфичен естетически феномен, функциониращ под формата на художествени проекти, при които художници създават карти Таро като адаптират образи и идеи на творци от различни епохи.

2. Втората и основна цел на дисертацията е да бъде направено изследване, което да послужи като основа за създаване на оригинална колода карти Таро, на базата на цитати от творчеството на Едгар Алън По.

Първата изследователски цел е ясно формулирана и очертава точните параметри на разглеждания дисертационен труд. Характера на тази цел съвсем логично има историографска насоченост, което отпраща към критично използване на определена научна методология.

Втората цел показва намерението на автора постигнатите резултати от изследването да бъдат доразвити и конкретизирани целенасочено именно в теоретико-приложен план, което показва, че изследването е натоварено с конкретни очаквания към анализирането на разглежданата проблематика и съдържащите се в нея въпроси и идеи, които да послужат за бъдещо развитие и създаване на нов оригинален творчески продукт, разкриващ нова динамика и естетически измерения на изкуството по отношение на разглежданата тема.

Методологията на изследването е заявена и коментирана като намерение, но не е специално дискутирана, а се разкрива комплексно под формата на избрани методи и подходи в самия ход на изложението.

Първата глава, която е с название «Исторически преглед», демонстрира задълбочения подход на автора и способността му да излага своите идеи едновременно с ерудирана яснота и синтезирана аргументираност.

Авторът пространно дискутира произхода на първите карти Таро и тяхното функциониране в определен исторически и културен контекст. Анализът в тази част на изследването разкрива различни аспекти, свързани с появата и развитието на картите Таро като особен вид явление с комплексен характер.

Специално внимание е отделено на съществуващата по въпроса литература. Докторантът коментира най-авторитетните трудове по темата. В своя анализ той се насочва към реконструкция на основните причини породили възникването и развитието на картите Таро като специфично художествено явление в изкуството на Ренесансова Италия.

Втората глава, която е със заглавие «Значение, символика и иконография на големите аркани. Технология за изработване на картите Таро» разглежда основните символни значения и иконографска същност на колодата карти през вековете.

Тази част на изложението съдържа важни изводи, сред които трябва да се спомене например преосмислянето на ранния генезис на образите в картите Таро като резултат от плодотворна симбиоза между езическа и християнска иконография в духовния контекст на ренесансовия хуманизъм и засиления интерес към наследството на гръцката и римската култура.

Докторантът отбелязва:

„Алегориите в тези карти са често срещани ...те имали възпитателен характер, защото чрез забавлението хората извличали познание за християнската мистика. Чак през 18 век картите Таро се превръщат в магичен инструмент и придобиват езотеричния характер, с който са популярни и днес, благодарение на протестантския пастор Антоан курт де Гебелин секретар на масонска ложа и тайно общество за възраждане и изучаване на окултните науки. Той погрешно

свързва Арканите с религиозните символи на Египет, кабалистически и астрологически символи, и с мистичната книга на Том – магьосническа книга, съдържаща всички мистерии на света. Въпреки, че неговата теория е отричана и оспорвана, тя става доста популярна и има голямо млияние.“

В тази част на изследването се разглежда също така технологията за изработване на карти Таро – от рисуваните изцяло на ръка с темпера в традициите на средновековната и ренесансовата миниатюра, до тези, свързани с развитието на графичните печатни техники като ксилография, гравюра на метал и литография.

Третата част на дисертацията със заглавие «Съвременни интерпретации на карти Таро» е посветена на авторските колоди с карти Таро на известни съвременни чуждестранни и български художници.

Тук особена ценност представляват интерпретациите на Атанас Атанасов, в които той разкрива своите лични пристрастия и творчески възгледи по отношение на оригиналните авторски проекти на художниците Салвадор Дали, Ники дьо Сен Фал и Ясен Гюзелев.

В четвъртата част от дисертацията със заглавие «Карти Таро на Атанас Атанасов» са представени колодите с карти Таро на самия докторант, който е изявен български художник със свои творчески открития и приноси именно в тази област на съвременното изкуство, което придава на критическите интерпретации и анализи на изследването допълнителна дълбочина и оригиналност.

Атанас Атанасов създава изключително интересни и сложни като подготовка и реализация проекти, свързани с картите Таро на базата на творчеството на големи автори като Йеронимус Бош, Сандро Ботичели, Густав Климт. Живописен вариант на емблематичното Таро на Мантеня и проект в съавторство с Ясен Гюзелев по Леонардо да Винчи, съответно през 1999, 2000, 2003, 2005, 2007 година.

Петата глава на дисертацията представя проект за „Карти Таро по стихове на Едгар Алън По. Подготвителни рисунки. Творчески процес“. В тази част на дисертацията е включена изследователската и подготвителна работа към оригиналния творчески проект на Атанас Атанасов, свързан със създаването на колода карти Таро върху стихове на Едгар Алън По.

Самият проект съдържа много иновативна идея и разкрива необичайно съчитание на различни подходи, креативни интуиции и високи професионални умения.

Творческият резултат е с впечатляващи художествени качества, но в случая още по-важно е че са изведени, класифицирани и анализирани отделни етапи на творческия процес като замисъл и логика на развитие, което има безспорна научно-теоретична значимост, но и много важна практическа и дидактическа насоченост и приложимост.

В заключителната част на дисертацията се пресичат изводи и обобщения с различен характер, които очертават гледна точка, която разкрива жанровите параметри на една необичайна и много интересна тематична и естетическа област, свързана с авторските проекти към картите Таро. Област, която предлага възможности за интересно бъдещо развитие в областта на класическата рисунка и перспективна динамика на взаимодействие между минало и настояще, изкуство и невидима реалност,

теория на изкуството, литературна теория, теория на религиозните вярвания и антропология на образа.

Дисертацията „Проучване, адаптация и реализация чрез средствата на рисунката на карти Таро“ е оригинално научно изследване, което е базирано върху задълбочени теоретични познания и практически умения в областта на историята и теорията на изкуството.

Дисертацията е фокусирана върху обширна проблематика и заслужава адмирации, защото приема предизвикателството да предложи подходящ хоризонт за конкретно научно и теоретико-практично осмисляне.

Успехът на дисертацията е свързан със задълбочен критичен анализ на недостатъчно изследван от изкуствознанието въпрос, който има свое място и роля в развитието на изкуството.

В заключение смятам, че научната стойност на предложението за рецензиране дисертационен труд е безспорна и отговаря на изискванията за придобиване на образователна и научна степен “Доктор”.

София

12. 01. 2018 г.

/проф. д. изк. Петер Цанев/